

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK LXXIV

PROSINEC 2005

ČÍSLO 5-6

POZNÁMKY K JUBILEU VOJENSKÝCH ZDRAVOTNICKÝCH LISTŮ

K osmdesátému výročí založení časopisu

Právě v této době před osmdesáti lety se uzavřel obsah historicky prvního ročníku Vojenských zdravotnických listů. Vznik časopisu jako vědeckého orgánu československých vojenských lékařů, zvěrolékařů a lékárníků byl zásadním a cílevědomým krokem nově koncipovaného a jen o rok staršího (1924) Vojenského zdravotnického poradního sboru. Jeho zakladatelé si předsevzali sledovat pokroky ve zdravotnictví, především ve vztahu k potřebám vojenského zdravotnictví, a současně iniciovat rozvoj vlastní vědecké práce v podmínkách vojenského zdravotnictví. Na tomto základě byl Vojenský zdravotnický poradní sbor pasován do role základního konzultačního a doporučujícího orgánu ministerstva národní obrany pro řešení otázek vojenského zdravotnictví.

V čele tohoto poradního sboru stál generál zdravotnictva doc. MUDr. Karel Franz (později profesor Univerzity Karlovy), široké veřejnosti známý vojensko-zdravotnický odborník již z doby první světové války a v samostatné Československé republice uznávaný odborník-ftizeolog a čelný představitel Masarykovy ligy proti TBC. Členy sboru byli renomovaní představitelé československé (pražské) civilní medicíny a stavovských lékařských organizací (toto zastoupení civilních zdravotnických odborníků se plně promítalo do členství v redakční radě Vojenských zdravotnických listů).

Role Vojenských zdravotnických listů vynikla o to více, že chyběla vlastní vysokoškolská báze vojenského zdravotnictví. (Rozhodnutí o vzniku Vojenské lékařské školy vzešlo sice již v roce 1926, ale skutečný start činnosti školy se vzhledem k počátečnímu nedostatku adeptů mohl konat až v roce 1927. Ani potom Vojenská lékařská škola nepředstavovala samostatnou klasickou vysokoškolskou medicínskou bázi s trvale etablovanými odbornými katedrami a ústavy, které zpravidla bývají garanty příslušného oboru. V armádní klasifikaci školských zařízení byla Vojenská lékařská škola zařazena do kategorie kurzů.)

V dobových podmínkách jen omezených možností šíření informací se Vojenské zdravotnické listy staly důležitým nástrojem informačním, vzdělávacím a zpočátku dokonce základnou pro podchycení a konstituování prvních badatelských a vědeckých týmů a jejich spolupracovníků (v té době začaly být uveřejňovány např. první výsledky vědeckovýzkumné práce zdravotního oddělení Vojenského leteckého ústavu nebo informace o léčebné a vědecké činnosti divizních nemocnic).

Důležitá role byla Vojenským zdravotnickým listům připsána v oblasti vzdělávání a odborné přípravy záložních důstojníků zdravotnictva, lékárnictva a veterinární služby. Úzce to přitom souviselo s dalším typickým znakem časopisu, kterým byla podpora a pěstování stavovské cti založené na vysoké odbornosti.

To vše se odvíjelo pod zorným úhlem zkušeností a dojmů z první světové války. „Velká válka“ a zdravotnické služby jednotlivých armád v jejím průběhu byly dlouho odrazovou hranicí a srovnávacím měřítkem pro řešení aktuálních úkolů vojenského zdravotnictví i vytváření norem mezinárodního humanitárního práva. Také na tomto poli mezinárodní spolupráce a dění ve vojenském zdravotnictví bylo Československo tradičním a aktivním účastníkem a Vojenské zdravotnické listy nezastupitelným informačním zdrojem. Ostatně malá statistika citací ve Vojenských zdravotnických listech ze zahraničních kongresů, monografií a časopisů z let 1925 až 1939 to jen potvrzuje: 270 francouzských citací, 234 německých, 91 angloamerických, 75 jugoslávských (srbských), 51 ruských a 46 polských.

V tragickém roce 1939 byla činnost Vojenských zdravotnických listů násilně zastavena. Ukázalo se, že přestávka bude trvat dlouhých devět let. V roce 1947 byl časopis obnoven a vrátil se ke svému poslání, které mu přisoudili jeho zakladatelé. Je ovšem nutno zmínit fakt, že řídicím doktrinálním činitelem (později pak výlučným) se stala armáda SSSR a zkušenosti sovětského vojenského zdravotnictví z druhé světové války.

Časopis však zůstal důležitým odborným informačním zdrojem, což do značné míry pomohlo zamezit různým snahám a pokusům podřídit jejich obsah politickým cílům, dobovým tendencím a kampanovitým debatám. A zřejmě v tom je obsaženo tajemství nevídané dlouhověkosti Vojenských zdravotnických listů v tuzemských armádních poměrech, později vcelku klidný přechod časopisu do období po vítězství demokracie v listopadu 1989, ale i šťastné „proplutí“ bouřlivými vodami transformací Armády České republiky a jejího školství.

Vojenské zdravotnické listy dosáhly věku, kterému se v průměru k lidskému životu může říkat zralý podzim. To znamená mimo jiné také moudrost, zkušenost, tradice, úctu a návaznost na odkaz předchůdců. Pravda, stejně jako lidská bytost v tomto věku těžko mohou Vojenské zdravotnické listy soutěžit s moderními informačními prostředky v rychlosti a kreativitě při poskytování informací. Co je však nesporné a platí stále: Vojenské zdravotnické listy zásluhou přispěvatelů a tradičně vysoce profesionální a obětavé práce redakce zůstávají reprezentativní přehlídkou výsledků vědecké práce v podmínkách vojenského zdravotnictví, zdrojem zkušeností a poučení z praktické činnosti zdravotnické služby Armády České republiky jak v podmínkách mírové služby, tak stále častějšího působení v bojových podmínkách zahraničních misí.

Na závěr svého krátkého zamyšlení nad historií tohoto časopisu bych jako jeden z mnoha přispěvatelů rád, a věřím, že nejen za sebe, poděkoval všem těm, kteří se v minulosti spolupodíleli na jeho vydávání, a do budoucnosti popřál Vojenským zdravotnickým listům a jejich redakci ještě dlouhou řadu vydařených ročníků.

Doc. PhDr. František Dohnal, CSc.
Fakulta vojenského zdravotnictví
Univerzity obrany

